

TOIVAKKA

Elämisen elementit.

Arviointikertomus 2022

Tarkastuslautakunta 45 § 30.5.2023

"Toivakkatalo" Toivakan kunnan kuvamateriaalia.

Sisällysluettelo

1. Alkusanat.....	2
2. Tarkastuslautakunnan tarkoitus ja arvioinnin toteutus	2
2.1. Tarkastuslautakunnan tarkoitus arvioinnissa.....	2
2.2. Tarkastuslautakunnan esteellisyydet arviointikertomuksen laadinnassa	3
2.3. Arvioinnin toteutus	3
3. Arviointi	4
3.1. Kunnan ja kuntakonsernin talouden toteutuminen	4
3.2. Olennaiset kuntakonserniin kuuluvat ja muut olennaiset omistukset	4
3.3. Kuntastrategian toteutuminen	5
3.4. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta	6
3.5. Kunnanhallitus	7
3.6. Perusturva.....	7
3.7. Sivistystoimi	7
3.8. Ympäristötoimi	7
3.9. Tekninen toimi	8
3.10. Investoinnit.....	8
3.11. Keski-Suomen tarkastuslautakuntien yhteinen arviointi	8
3.12. Arviointikertomusten huomioon ottaminen	9
4. Talouden tasapainottamisen seuranta	9
4.1. Talouden tasapainottamisohjelman toteutuminen	9
4.2. Talouden tasapainotusohjelman riittävyys.....	9
4.3. Kriisikuntakriteerien täyttyminen	10
5. Yhteenveto	10
6. Päiväys ja allekirjoitukset	10
Liite 1	11

1. Alkusanat

Tämä on Toivakan kunnan valtuustokauden 2021–2025 tarkastuslautakunnan toinen arviointikertomus. Arviointikertomus on toteutettu luottamus henkilöiden toimin kuten aikaisemminkin kerroilla. Tavoitteena on ollut arvioida kriittisesti kunnan onnistumista tehtävissään keskittyen vain keskeisiin havaintoihin ja kokonaisuuksiin.

Vuosi 2022 kului edelleen poikkeuksellisena vuonna 2020 alkaneen koronapandemian jatkuessa vielä alkuvuonna. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa toi Toivakkaankin sotaa pakenevia ukrainalaisia. Energian hinnan jyrkkä nousu ja inflaatio lisäsi kunnan kustannuksia. Näistä huolimatta Toivakan kunnan toiminta ja talous onnistui pääosin hyvin. Kunnan talous toteutui talousarviota hieman paremmin, vaikka talousarvioon tehtiin useita menolisäyksiä talousarviovuoden aikana.

Päättäneen kuntastrategiakauden toteutumisesta raportoitiin ensimmäistä kertaa täysin siinä onnistumatta, koska valitut mittarit eivät olleet selkeitä tai enää käytävissä.

Tarkastuslautakunta kiittää kaikkia hyvästä yhteistyöstä, pääosin hyvistä tuloksista ja toiminnasta sekä toivottaa antoisia lukuhetkiä tämän ja myös aiempien arviointikertomusten parissa.

2. Tarkastuslautakunnan tarkoitus ja arvioinnin toteutus

2.1. Tarkastuslautakunnan tarkoitus arvioinnissa

Tarkastuslautakunta on kunnanvaltuuston alainen ainoa pakollinen kuntalain vaatima jatkuvasti toimiva lautakunta. Tarkastuslautakunta on muusta kunnan organisaatiosta erillinen valvontaelin, joka yhdessä tilintarkastusyhteisön kanssa vastaa kunnan ulkoisesta valvonnasta.

Tarkastuslautakunnan tärkeimpiä tehtäviä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet, onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla sekä arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella ja voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää. Arviointitoiminnan tulos raportoidaan vuosittain arviointikertomuksessa, joka käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä.

Arviointitehtäviensä vuoksi tarkastuslautakunnalla on tiedonsaantioikeus kaikesta kunnan toimintaan liittyvistä dokumenteista ja niin päättäessään myös salaisista. Tarkastuslautakunta ohjaa ja valvoo, että kunnan ja tytäryhtiöiden tilintarkastusprosessi toteutuu tarkoituksenmukaisella tavalla.

Kunnan ja sen tytäryhtiöiden tilintarkastusyhteisönä on vuodesta 2020 toiminut BDO Auditor Oy ja sen vastuullisena tilintarkastajana on toiminut HT, JHT Lilja Koskelo. Valtuusto päätti tarkastuslautakunnan esityksestä 9.5.2022 käyttää vuosille 2020–2021 voimassa olleen tilintarkastussopimuksen optiota myös vuosille 2022–2023.

2.2. Tarkastuslautakunnan esteellisyydet arviointikertomuksen laadinnassa

Tarkastuslautakunnan arviointitoimintaan osallistuneilla jäsenillä ja varajäsenillä on esteellisyyksiä seuraavasti:

Juha Juusela, hallituksen jäsenyys Keski-Suomen Verkkoholding Oy:ssä, Keski-Suomen Valokuituverkot Oy:ssä ja Toivakan Lämpö Oy:ssä.

Markku Kauppinen, jäsenyydet sivistyslautakunnassa, perusturvalautakunnassa ja Puulan seutuopiston opistolautakunnassa sekä hallituksen jäsenyys Kiinteistö Oy Toivakanhakassa.

Annikki Pelkonen, ei esteellisyyksiä.

Osmo Tervo, varajäsenyydet teknisessä lautakunnassa ja sivistyslautakunnassa.

Jouko Vanhatalo, jäsenyys ympäristölautakunnassa.

Esteelliset tarkastuslautakunnan jäsenet ja varajäsenet eivät ole osallistuneet arviointikertomuksen laatimiseen siltä osin kuin he ovat olleet esteellisiä. Pöytäkirjanpitäjä Heli Manninen ei ole osallistunut arviointikertomuksen laadintaan. Lautakunnan varapuheenjohtaja Sinikka Jänntti ei ole osallistunut arviointitoimintaan eikä arviointikertomuksen laadintaan.

2.3. Arvioinnin toteutus

Lautakunta perusti arvionsa pääosin julkisesti saatavilla oleviin dokumentteihin ja haastatteluihin. Arvioinnin kannalta olennaisimmat dokumentit olivat vuoden 2022 talousarvio, tilinpäätös ja toimintakertomus vuodelta 2022, tilintarkastuskertomus ja -raportti, henkilöstötilinpäätös sekä toimielinten pöytäkirjat.

Tarkastuslautakunta on haastatellut seuraavia henkilöitä

- 25.8.2022 tekninen johtaja Jari Lämsä (nykyisin kuntaympäristöjohtaja),
- 29.9.2022 talous- ja hallintosihteeri (nykyisin talous- ja hallintasuunnittelija) Henna Breilin,
- 27.10.2022 työllisyys- ja elinkeinosuunnittelija Arja Marjonen,
- 24.11.2022 viestintä- ja markkinointisuunnittelija Nina-Maria Heinonen,
- 2.3.2023, 11.5.2023 ja 24.5.2023 tilintarkastaja Lilja Koskelo ja
- 4.4.2023 kunnanjohtaja Helena Vuopionperä-Kovanen.

Haastatteluissa on pyritty avoimeen ja luottamukselliseen keskusteluun ja yhteistyöhön. Tarkastuslautakunnan arviot perustuvat lautakunnan saamaan informaatioon, siitä muodostettuun käsitykseen ja tehtyihin johtopäätöksiin.

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja on osallistunut alusta alkaen vuonna 2022 käynnistyneen Keski-Suomen kuntien tarkastuslautakuntien puheenjohtajien

verkoston toimintaan. Yhteistyö tuotti tähän arviointikertomukseen kohdassa 3.11 ja kokonaisuudessaan liitteessä 1 olevan materiaalin.

Merkittävä tarkastuslautakunnan työtä haittaava tekijä on arvioinnissa tarvittavan informaation vajavaisuus ja oikea-aikainen saatavuus. Esimerkiksi arvioinnissa tarvittavia tunnuslukuja ja aikasarjoja ei juurikaan sisälly talousarvioon ja tilinpäätökseen. Osa tunnusluvuista ja informaatiosta selviää vasta arviointikertomuksen valmistumisen jälkeen valmistuvissa ja julkaistavista tilastoista ja sovelluksissa.

3. Arviointi

3.1. Kunnan talouden toteutuminen

Tulot ja menot ovat toteutuneet pitkälti talousarvion ja talousarviomuutoksien mukaisesti lukuun ottamatta talouden tasapainotusta. Kunta saama harkinnanvarainen valtionosuuden korotus 430 000 € nosti tuloksen ylijäämäiseksi 302 278,03 €. Kunnan taseessa on vuoden 2022 tilinpäätöksen jälkeenkin kattamatonta alijäämää noin 1,6 miljoonaa euroa.

3.2. Olennaiset kuntakonserniin kuuluvat ja muut olennaiset omistukset

Toivakan kuntakonserniin kuuluu Kiinteistö Oy Toivakanhaka (kunnan omistusosuus 100 %) ja Toivakan Lämpö Oy (100 %). Olennaisin Toivakan talouteen vuona 2022 vaikuttanut kuntakonserniin kuuluva kuntayhtymä oli Keski-Suomen Sairaanhoidopiiri (0,93 %). Merkittävin muu kunnan omistus on Keski-Suomen Verkkoholding Oy (15 %).

Kiinteistö Oy Toivakanhaka

Yhtiön tilinpäätös oli alijäämäinen. Kiinteistöosakeyhtiö Toivakanhaka ei ole saavuttanut sille asetettuja tavoitteita. Yhtiö on edelleen talousvaikeuksissa kunnan antamista de minimis -avustuksista ja lainanmaksun vapaavuosista huolimatta. Yhtiö ei edelleenkään kykene maksamaan kunnan myöntämiä lainojen lyhennyksiä ja korkoja, vaikka asuntojen vuokrausaste on noussut lähelle maksimia. Konsultin laatima tervehdyttämisselvitys on valmistunut vuoden 2023 alkupuolella, mutta yhtiön tervehdyttämistoimenpiteitä ei ole vielä aloitettu.

Tarkastuslautakunta kysyy, mihin toimenpiteisiin on ryhdytty ja aiotaan ryhtyä Kiinteistö Oy Toivakanhakan talouden tervehdyttämiseksi?

Toivakan Lämpö Oy

Toivakan Lämpö Oy:n tilinpäätös oli hieman ylijäämäinen. Toivakan Lämpö Oy:n vuosia kaavailema ja omistajan tavoitteeksi asettama verkoston laajennus ei ole toteutunut.

Tarkastuslautakunta kysyy, mihin toimenpiteisiin aiotaan ryhtyä kaukolämpöverkon kannattavan laajentamisen mahdollistamiseksi?

Keski-Suomen Sairaanhoidopiiri

Keski-Suomen Sairaanhoidopiirin toiminta päättyi vuoden 2022 lopussa ja toiminta siirtyi 1.1.2023 toimintansa aloittaneelle Keski-Suomen hyvinvointialueelle.

Sairaanhoidopiirin talous toteutui tasapainotustoimenpiteistä huolimatta alijäämäisenä. Toiminnan päättymisen yhteydessä kuntien oli katettava 2022 kertynyt ja myös aiemmin kertyneet alijäämät. Toivakan kunnan osuus alijäämästä on noin 1,1 miljoonaa euroa. Sairaanhoidopiirin lopetuksessa katettavaa alijäämää on kasvattanut mm. kustannusten yleinen nousu, sairaala Novan investointi, keskeytetty tietojärjestelmähanke ja aiempien alijäämien kattaminen. Myös toivakkalaisten terveydenhoitomenot ovat nousseet viime vuosina kuntalaisten palvelutarpeen kasvettua. Kohonneet kulut ja alijäämän kattaminen kasvattaa hyvinvointialueelle siirtyviä Toivakan valtionosuuksia ja vastaavasti leikkaavat pysyvästi Toivakan tulevia valtionosuuksia.

Tarkastuslautakunta kysyy, mihin toimenpiteisiin on ryhdytty tai aiotaan ryhtyä sairaanhoidopiirin alijäämien kattamisesta johtuvan Toivakan valtionosuuksien pysyvän leikkaantumisen minimoimiseksi?

Keski-Suomen Verkkoholding Oy

Kunnan tilintarkastaja on tilintarkastuskertomuksessaan halunnut kiinnittää huomiota siihen, että kunnan tilinpäätöksessä on esitetty Keski-Suomen Verkkoholding Oy:n osakkeiden arvona 765 408 € ja että, yhtiölle vahvistettu saneerausohjelma ja osakkeiden arvostukseen saattaa sisältyä arvostusriskiä.

Tarkastuslautakunta kysyy, mihin toimenpiteisiin aiotaan ryhtyä mahdollisen arvostusriskin selvittämiseksi ja minimoimiseksi?

3.3. Kuntastrategian toteutuminen

Kuntalain mukaan kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Strategia pitää päivittää vähintään kerran valtuustokaudessa. Kunnanvaltuusto hyväksyi 14.2.2022 kuntastrategian päivityksen, joka kattaa ajanjakson vuodesta 2022 aina vuoteen 2030 asti. Kuluvalle valtuustokaudelle strategiaa on jossain määrin täsmennetty vuoden 2023 talousarvioon, mutta mittareita ja tavoitteita tulee tämentää.

Toimintakertomus 2022 sisältää ensimmäistä kertaa tehdyn selvityksen edellisen valtuustokauden kuntastrategian päämäärien saavuttamisesta siltä osin kuin se on ollut mahdollista.

Kuntastrategian 2018–2021 mittarit ja tulokset sekä tarkastuslautakunnan arvio:

1. Elämänlaatussa hyväksi tuntevien osuus yli 60 %.

Tavoitteen toteutumista ei voi arvioida, koska mittarin perusteena oleva mittari oli poistunut käytöstä jo strategiakauden alussa eikä kunta ollut järjestänyt kuntalaiskyselyä. Koronakriisin aiheuttama hyvinvoinnin laskua pidetään yleisenä ilmiönä ja se vaikutti jo vuoden 2021 toivakkalaisten tilanteeseen erityisesti toiminnan rajoituksina. Tavoite ei näytä toteutuneen.

2. Kelan ikävakiodun sairastavuusindeksi trendi laskeva suhteessa edelliseen strategiakauteen

Tavoitteen toteutumista ei voi arvioida, koska mittarin perusteena oleva mittari poistui käytöstä 2019. Sairaanhoidopiirin tilastojen valossa myös toivakkalaisten sairastavuus on lisääntynyt. Tavoite ei näytä toteutuneen.

3. Toivakan tuntevien ja positiiviseksi mieltävien osuus Jyväskylän seudulla +10 %

Tavoitteen toteutumista ei voi arvioida, koska mittarin perusteena oleva mittaria tai kyselyä ei ole tehty. Voidaan olettaa, että tämä tavoite on osittain toteutunut, kun kunnan näkyvyys on hieman lisääntynyt.

4. Kuntien välinen tulomuutto suhteessa lähtömuuttoon koko strategiakaudella mitattuna +15 %

Tavoite ei näytä toimintakertomuksen graafin mukaan toteutuneen, kun nettomuutto on laskenut.

5. Päiväkodin ja koulun viiden vuoden lapsiennusteen trendi strategiakauden päättyessä nouseva

Tavoite ei näytä toimintakertomuksen taulukkojen mukaa toteutuneen, kun trendi on näyttää olevan laskeva.

6. Työpaikkojen ja yritysten yhteismäärä Toivakassa strategiakaudella yhteensä +10 %

Yritysten määrän kasvu voidaan toimintakertomuksen graafin mukaan katsoa kasvaneen lähes 10 %. Työpaikkojen määrä sen sijaan Toivakassa ollut jatkuvassa laskussa yleisten tilastojen mukaan. Tavoite ei näytä toteutuneen.

Yhteenvedona voidaan todeta, että kuntastrategian 2018–2021 tavoitteet eivät ole pääsääntöisesti toteutuneet tai tulosta ei voi luotettavasti arvioida.

Tarkastuslautakunta arvioi ensimmäisen kerran kuntastrategia 2022–2030 toteutumista vuoden 2023 tilinpäätöksen yhteydessä.

Tarkastuslautakunta kysyy, mihin toimenpiteisiin aiotaan ryhtyä, jotta kuntastrategian toimenpiteet, tavoitteet ja mittarit tarkistetaan ja täydennetään viimeistään vuoden 2024 talousarvion hyväksymisen yhteydessä?

3.4. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Toimintakertomus sisältää kuvauksen sisäisen valvonnan toiminnan ohjeistuksesta, mutta ei sen havainnoista ja tuloksista.

Tarkastuslautakunta kysyy, miten toimielimet ovat käsitelleet sisäisen tarkastuksen raporttinsa, mitä sisäisissä tarkastuksissa on havaittu ja mihin toimenpiteisiin niiden takia on ryhdytty tai ollaan ryhtymässä?

Tarkastuslautakunta yhtyy seuraavaan toimintakertomuksessa kuvattuun kunnan strategiseen riskiin, jonka lautakunta näkee jo osittain realisoituneen:

"Keskeisimpänä strategisena riskinä kunnalle on asetettujen kasvutavoitteiden toteutumattomuus. Kunnan strategisena tavoitteena on kasvaa ja kehittyä. Kunnan taloudellinen perusta on riippuvainen nimenomaan asukasmäärästä ja kasvusta. Kasvun toteutuminen turvaa kehittymismahdollisuudet ja toisaalta sen toteutumattomuus asettaa haasteen kehitymiselle erityisesti taloudellisesta näkökulmasta. Kunnan menestystekijöiksi on tunnistettu muun muassa sen sijainti suhteessa maakuntakeskukseen, luonto, turvallisuus ja yhteisöllisyys. Menestystekijöihin siinänsä ei kohdistu odotettavissa olevia uhkia, mutta niiden viestimisessä onnistuminen on tärkeää. Positiivinen imago ja maine korreloivat edellä mainittuun kasvutavoitteen toteutumiseen."

Tarkastuslautakunta kysyy, mihin toimenpiteisiin on ryhdytty tai aiotaan ryhtyä strategisten tavoitteiden saavuttamista ja toiminnan jatkuvuutta uhkaavien riskien, kuten kasvutavoitteiden, korkojen nousun, henkilöriskien sekä energian hinnan ja energian saatavuuden haitallisten vaikutusten minimoimiseksi?

3.5. Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen alainen lautakuntatasoinen toiminta ja talous on pitkälti toteutunut suunnitellusti. Erityistä kiitosta voi antaa digitalisoitumisen etenemisestä ja tulevaisuuteen varautumisesta TE24 ja hyvinvointialueuudistuksessa. Sen sijaan kunnanhallituksen rooli koko kuntaorganisaation ja kuntakonsernin toiminnan johtajana kaipaa lisää aktiivisuutta ja panostusta, jotta kuntastrategia toteutuu ja kuntalaisten hyvinvointia kyetään ylläpitämään ja jopa edistämään. Kunnanhallituksen toimintatapa ja strateginen ote on jonkin verran kehittynyt parempaan suuntaan.

Tarkastuslautakunta kysyy, mihin toimenpiteisiin aiotaan ryhtyä strategisen otteen vahvistamiseksi, strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi ja kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi?

3.6. Perusturva

Toivakan kunnan perusturva ja siihen liittyvä toiminta päättyi 31.12.2022 toiminnan siirryttyä 1.1.2023 hyvinvointialueen vastuulle. Perusturvan toiminta ja talous toteutui pääosin suunnitellusti vuonna 2022, vaikka toimintaan jouduttiin lisäämään resursseja pitkin vuotta. Merkittävät ylitykset tapahtuivat terveydenhuollossa ja erikoissairaanhoidossa. Vuoden 2022 lakkautetun Keski-Suomen Sairaanhoidopiirin ja Seututerveyskeskuksen alijäämien kattamiset aiheuttivat kunnalle noin 1,1 miljoonan euron ylimääräisen kulun vuoden 2022 tilinpäätökseen.

3.7. Sivistystoimi

Sivistystoimen toiminta ja talous toteutui pääosin suunnitellusti. Erityistä kiitosta voi antaa hallintokunnan tunnuslukuraportoinnista, oikea-aikaisista rekrytoinneista ja aktiivisesta hankerahoituksen hyödyntämisestä. Henkilöstön jaksamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Koulujen oppilasmääräennusteet ovat laskemassa, mikä voi vaarantaa Kankaisten kyläkoulun toiminnan jatkumisen.

Tarkastuslautakunta kysyy, miten aiotaan turvata Kankaisten kyläkoulun toimintaedellytykset ja toiminnan jatkuminen?

3.8. Ympäristötoimi

Ympäristölautakunnan toiminta ja talous toteutui olennaisilta osiltaan suunnitellusti, mutta lupamaksutulot jäivät selvästi tavoitteesta.

Tarkastuslautakunta kysyy, mikä osa tavoitteista jäi toteutumatta, kun tavoitteet toteutuivat raportoidun mukaan kokonaisuutena hyvin?

3.9. Tekninen toimi

Teknisen toimen toiminta ja talous toteutui pääosin suunnitellusti investointeja lukuun ottamatta, vaikka tekninen johtaja vaihtui vuoden aikana ja tehtäviä hoidettiin sijaisjärjestelyin.

Vesihuoltolaitoksen tulos jäi vuonna 2020 aloitetuista talouden ja vuoteen 2025 jatkuvista tasapainottamistoimenpiteistä huolimatta 142 749 € alijäämäiseksi. Vesihuoltolaitoksen taseessa on kertynyttä alijäämää yhteensä 735 175 €.

Kuntasähkön hinnan nousi lisäsi teknisen toimen kustannuksia huomattavasti. Sähkön hinnan rajua nousua ei ole aiemmin tunnistettu riskiksi, johon olisi varauduttu tai suojauduttu. Korjaavana toimenpiteenä sähkön hankinta on jo kilpailutettu vuoden 2023 alussa, mutta uusi futuureihin perustuva ratkaisu astuu voimaan vuoden 2023 lopussa. Väliaikaisratkaisuna kunta on siirtymässä kalliista kuntasähköstä tuntihinnoiteltuun pörssisähkөөn.

Tarkastuslautakunta ehdottaa vesihuoltolaitoksen talouden tasapainottamissuunnitelman päivittämistä.

3.10. Investoinnit

Investointeja oli suunniteltu yhteensä 954 000 € ja niistä toteutui 589 000 € (62 %). Tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa on raportoitu vain investointien euro-määräinen toteutuminen. Talousarviossa ei ole perusteltu investointeja, asetettu niille toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita eikä arvioitu niiden vaikutuksia esim. kuntastrategian toteuttamiseksi.

Tarkastuslautakunta kysyy, mihin toimenpiteisiin aiotaan ryhtyä investointien perustelemisen, suunnittelun, toteutuksen ja tavoitteiden saavuttamisen tehostamiseksi.

Osa lähivuosien mittavista investoinneista ei ole toistaiseksi alkanut tuottaa niistä odotettuja hyötyjä ja tonttikauppoja. Näitä osittain loppuun asti hoitamattomia ja siten alisuoritutuneita investointeja ovat mm. Nisulan alueen tontit Päijänteen rantamaisemissa, Viisarimäen yritysalue, Kankaisten kyläkoulun hyödyntäminen ja Kankaisten kyläkoulun viereiset tontit.

Tarkastuslautakunta kysyy, mihin toimenpiteisiin aiotaan ryhtyä aiempien investointien saamatta jääneiden hyötyjen saavuttamiseksi.

3.11. Keski-Suomen tarkastuslautakuntien yhteinen arviointi

Keski-Suomen tarkastuslautakuntien yhteisen arvioinnin kohteeksi valikoitui hyvinvoinnin edistämien ja työhyvinvoinnin edistäminen. Koko raportti on luettavissa liitteessä 1.

1. Tarkastuslautakuntien yhteenveto hyvinvointiin ja terveyteen investoimisesta ja kehittämis ehdotukset hyvinvointialueen ja kuntien valtuustoille.

HYTE-kertoimen mukainen rahoitusosuus hyvinvointialueelle ja kunnille on merkittävä. HYTE-kerroin muodostuu mittareista, joiden osoittaman tilanteen parantamisella on vaikutusta kunnan ja hyvinvointialueen saamaan rahoitukseen.

HYTE-kertoimeen sisältyvät hyvinvointiteemat ovat keskeisiä kuntien ja hyvinvointialueen yhdyspinnassa, sillä sekä kuntien että hyvinvointialueen toimenpiteet vaikuttavat asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden tilaan.

Työllisyyden edistäminen muodostaa merkittävän osan HYTE-kertoimesta.

Keski-Suomen luvut poikkeavat negatiivisesti työllisyyden edistämisessä muusta Suomesta, erityisesti työttömien terveystarkastusten osalta.

Tarkastuslautakunta kysyy, mihin yhdyspintayhteistyöhön aiotaan ryhtyä työllisyyden edistämiseen liittyvien HYTE-indikaattoreiden parantamiseksi?

2. Tarkastuslautakuntien yhteenveto työhyvinvoinnin edistämisestä ja kehittämis ehdotukset

Tarkastuslautakunta kysyy, miten Keski-Suomen kunnat ja hyvinvointialue turvaavat yhdessä osaavan työvoiman pito- ja vetovoiman työhyvinvoinnin keinoin?

3.12. Arviointikertomusten huomioon ottaminen

Tarkastuslautakunta sai vastaukset vuoden 2021 arviointikertomuksessa esittämiiin kysymyksiin syksyllä 2022. Lautakunnan näkemyksen mukaan kehitys parempaan suuntaan on käynnissä tarkastuslautakunnan havaintojen ja kehitysehdotuksien huomioon ottamisessa. Osa epäkohdista odottaa edelleen pysyvää korjausta, vaikka välillä asiat saattavat tilapäisesti korjaantua.

Tarkastuslautakunta esittää tämän ja aikaisempien vuosien arviointikertomuksiin tutustumista ja toimenpiteiden käynnistämistä siten, että ne otetaan huomioon jo vuoden 2024 talousarviota ja vuosien 2025–2026 toimintasuunnitelmaa laadittaessa.

4. Talouden tasapainottamisen seuranta

4.1. Talouden tasapainottamisohjelman toteutuminen

Toivakan kunnanvaltuusto hyväksyi 8.11.2021 päivityksen Toivakan kunnan talouden tasapainotusohjelmaan, jossa vuosina 2022–2024 taloutta päätettiin sopeuttaa 2.353.381 eurolla. Summasta vuoden 2022 osuus on 1.733.38 €, josta toteutui 651 350 €.

Vuoden 2022 tilinpäätös oli 302.278,03 euroa ylijäämäinen. Katettavaa alijäämää vuoden 2022 tilinpäätöksen jälkeen on 1.614.520,83 euroa. Kuntalain mukaan tämä alijäämä tulee olla katettuna viimeistään vuoden 2024 tilinpäätöksessä.

Tarkastuslautakunta katsoo, että alijäämän kattamissuunnitelma ei ole toteutunut suunnitelman mukaisesti.

4.2. Talouden tasapainotusohjelman riittävyys

Voimassa oleva talousarvion, talous- ja tasapainotussuunnitelman toteutumisen jälkeenkin kattamatonta alijäämä on yhteensä noin 210 000 € vuoden 2024 tilipäätöksessä.

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan valtuuston 12.12.2022 päivittämä talouden tasapainottamisohjelma alijäämän kattamiseksi on muutoin realistinen ja toteutettavissa, mikäli keskeisin keino eli Suur-Savon Sähkö Oy:n osan osakkeiden myynti tuo tarvittavan myyntivoiton.

Tarkastuslautakunta katsoo, että voimassa oleva talouden tasapainotusohjelma ei ole riittävä, koska voimassa olevat suunnitelmat eivät riitä kattamaan alijäämää vuoden 2024 loppuun mennessä.

Tarkastuslautakunta esittää, että talouden tasapainotuksen toteutuksen seurantaan jatketaan normaalin osavuosisiraportoinnin yhteydessä ja samalla arvioidaan vielä toteutumattomien toimenpiteiden realisoitumista suunnitellussa aikataulussa ja että muutokset tehdään talousarvioon ja että vuoden 2024 talousarvio laaditaan kattamaan kertynyt alijäämä.

4.3. Kriisikuntakriteerien täytyminen

Toivakan kunta ei täytä vuoden 2022 tilinpäätöksen luvuilla erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan eli ns. kriisikunnan kriteerejä. Kriteeri voi täytyä, mikäli alijäämää ei saada katettua vuoden 2024 tilinpäätökseen mennessä.

Tarkastuslautakunta katsoo, että pitkään jatkunut kriisikuntakriteerien täyttymisen uhka kattamattoman alijäämän takia syö kunnan mainetta ja veto-voimaa ja siksi alijäämä tulisi kattaa mahdollisimman nopeasti.

5. Yhteenveto

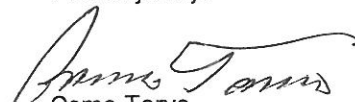
Tarkastuslautakunnan arvion mukaan valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa ovat pääosin toteutuneet. Toiminta on järjestetty pääosin tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tärkeimmät poikkeamat on tuotu esille tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa, tilintarkastajan raporteissa tai tässä arviointikertomuksessa. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan loppuvuonna 2022 päivitetty talouden tasapainossataloussuunnitelma ei ole riittävä kattamaan kertyneet alijäämät.

Toivakan kuntaa on ryhdytty kehittämään aiempaa aktiivisemmin ja määrätietoisemmin. Työ alkaa tuottaa tulosta, josta erityinen kiitos henkilöstölle.

6. Päiväys ja allekirjoitukset

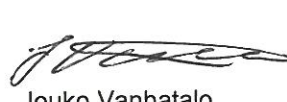
Toivakassa 30.5.2023

Juhana Juusela
Puheenjohtaja

Osmo Tervo
Varajäsen

Toivakan kunnan tarkastuslautakunta

Markku Kauppinen
Jäsen

Jouko Vanhatalo
Jäsen

Annikki Pelkonen
Jäsen

1. Keski-Suomen tarkastuslautakuntien yhteinen arviointi – hyvinvoinnin edistäminen

Tämä liite on Keski-Suomen kuntien ja hyvinvointialueen tarkastuslautakuntien puheenjohtajien verkostossa tehty yhteinen arviointi. Arvioinnin tavoite on tuottaa Keski-Suomen hyvinvointialueen ja kuntien valtuustoille tietoa keskeisistä yhdyspinnoilla tapahtuvista toiminnoista, joiden onnistumisella on merkitystä hyvinvointialueen ja kuntien talouteen sekä asukkaiden saamiin palveluihin.

Tarkastuslautakunnat ovat sopineet toimintakäytännöistään ja vuosittaisista temaattisista arviointikokonaisuuksistaan. Vuoden 2022 arviointiin valittiin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rahoitusperusteen eli HYTE-kertoimen perusteella kunnille ja hyvinvointialueelle jaettavan valtion rahoituksen tarkastelu. HYTE-kertoimen mukaisista indikaattoreista valittiin tarkempaan tarkasteluun ne, jotka liittyvät **työllisyyden edistämiseen**.

Kuntien valtionosuuksiin ja hyvinvointialueiden valtion rahoitukseen on tullut vuoden 2023 alusta alkaen uusi laskentatekijä: hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustinraha, jonka suuruus nousee, mikäli muutos HYTE-kertoimen mukaisissa indikaattoreissa on positiivinen. Kuntia ja hyvinvointialueita ei verrata keskenään, vaan rahoitusperusteena käytetään oman toiminnan muutosta. Kunnan järjestämä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyö vaikuttaa hyvinvointialueen indikaattoreihin ja hyvinvointialueen järjestämät palvelut puolestaan kuntalaisten hyvinvointiin ja sitä mittaaviin indikaattoreihin.

Arviointikysymykset:

- Mikä on HYTE-kertoimen rahoitusosuus Keski-Suomen kunnille ja hyvinvointialueelle?
- Mistä indikaattoreista HYTE-kerroin muodostuu?
- Mikä on Keski-Suomen kuntien ja hyvinvointialueen tilannekuva **taulukon 2** mukaisissa työllisyyden edistämisen indikaattoreissa?

HYTE-kertoimen rahoitusosuus

HYTE-kertoimen perusteella kunnille ja hyvinvointialueelle jaettava valtion rahoitus on merkittävä. HYTE-kertoimen perusteella jaetaan noin 1 prosentti hyvinvointialueiden valtion rahoituksesta ja yhtä lailla sen perusteella jaetaan kaikkien Suomen kuntien kesken noin 100 miljoonaa euroa. Keski-suomalaisten kuntien osuus tästä on noin 5,0 miljoonaa euroa, ja hyvinvointialueelle jaettava valtion rahoitus on suuruudeltaan noin 10,75 miljoonaa euroa.

Kunnille HYTE-kertoimen perusteella kohdistuva valtion rahoitus on keskimäärin 18,23 euroa asukasta kohti, vaihteluvälin ollessa 7,50 eurosta 22 euroon.

HYTE-kerroin vaikuttaa laskentaperusteena valtion rahoituksen määrään kunnissa heti vuodesta 2023 lähtien, mutta hyvinvointialueen kohdalla vasta vuodesta 2026 lähtien. Laki hyvinvointialueiden rahoituksesta 617/2021 tuli voimaan vuoden 2023 alusta, mutta siinä kuvattua HYTE-laskentaperustetta sovelletaan lain 33 § mukaisesti kuitenkin vasta vuoden 2026 alusta. Vuosina 2023–2025 hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perusteella määräytyvä summa jaetaan hyvinvointialueille asukasmäärän mukaisesti. [HYTE-kerroin - kannustin hyvinvointialueille - THL](#)

Taulukko 1: Alla olevassa taulukossa on HYTE-kertoimen osuus Keski-Suomen kunnissa vuonna 2021 (lähde: Sotkanet) ja vuonna 2023 (Lähde: Kuntaliiton valtionosuuslaskuri, väestön määrä molemmissa sarakkeissa vuodelta 2021).

Kunta	HYTE-osuus vuonna 2021, €	HYTE-osuus vuonna 2023, €	Asukasluku 2021	HYTE €/asukas, kaksi ed. saraketta
Hankasalmi	83 826	74 134	4683	15,83
Joutsa	64 371	60 897	4263	14,29
Jyväskylä	2 701 645	3 091 281	144473	21,40
Jämsä	379 526	375 229	19767	18,98
Kannonkoski	16 256	23 374	1311	17,83
Karstula	58 120	66 119	3774	17,52
Keuruu	170 918	161 929	9443	17,15
Kinnula	19 763	21 462	1581	13,57
Kivijärvi	16 973	18 119	1088	16,65

Konnevesi	34 135	38 929	2586	15,05
Kyyjärvi	23 531	22 073	1232	17,92
Laukaa	306 244	314 362	18788	16,73
Luhanka	7 592	7 687	703	10,93
Multia	17 558	21 820	1488	14,66
Muurame	213 733	188 651	10426	18,09
Petäjävesi	45 975	55 029	3678	14,96
Pihtipudas	55 771	65 694	3873	16,96
Saarijärvi	123 080	131 335	9117	14,41
Toivakka	43 921	32 849	2387	13,76
Uurainen	67 229	71 541	3634	19,69
Viitasaari	108 653	105 025	6070	17,30
Äänekoski	302 247	295 245	18318	16,12

Mikään Keski-Suomen kunta ei vuoden 2023 tiedoilla ole saanut maksimimäärää.

HYTE-kertoimen mukaiset indikaattorit kunnassa ja hyvinvointialueella

Kuntien ja hyvinvointialueen HYTE-kertoimet muodostuvat hieman toisistaan poikkeavista indikaattoreista, jotka on kuvattu taulukkoon 2.

Kunnan prosessi-indikaattorit kuvaavat voimavaroja ja toimenpiteitä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointijohtaminen-kunnassa/hyte-kerroin-kannustin-kunnille/prosessi-indikaattorit>

Taulukko 2:

Kunnissa	
Prosessi-indikaattorit kuvaavat kunnan voimavaroja ja toimenpiteitä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi: - 15 indikaattoria kuvaavat kuntajohdon, liikunnan, peruskoulujen sekä kulttuurin toimintaa ja tiedot on saatavissa TEA-viisarista.	Tulosindikaattorit (6 kpl) kuvaavat muutosta: 1. Kokee terveydentilansa keskimääräiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista 2. Ylipaino, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista 3. Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä 4. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä 5. Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä 6. Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä
Hyvinvointialueella	
Prosessi-indikaattorit kuvaavat toimintaa: 1. Lastenneuvolan terveystarkastukset 2. Kouluterveydenhuollon terveystarkastukset 3. Koulukuraattoriresurssi 4. Koulupsykologiresurssi 5. Lasten rokotukset 6. Alkoholi 7. Tyypin 2 diabetes 8. Työttömien terveystarkastukset	Tulosindikaattorit (5 kpl) kuvaavat muutosta: 1. Vammojen ja myrkytysten hoidosta aiheutuvat sairaalahoitojaksot ja/tai sairaalassa hoidetut potilaat 2. Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavan ikäisestä väestöstä 3. Ei työssä, koulutuksessa eikä asevelvollisuutta suorittamassa olevat 20–24-vuotiaat, % ikäluokasta 4. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % ikäluokasta 5. Mielenterveyshäiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Vuoden 2022 teema: työllisyyden edistämisen tilannekuva

Työllisyyden edistäminen kuntien ja hyvinvointialueen yhdyspinnoilla tarkoittaa ensisijaisesti vaikeasti työllistyvien aseman parantamista työmarkkinoilla, kuten työttömien terveystarkastusten toteuttamista.

Työllisyyden edistämisen HYTE-indikaattorit kunnassa		2017	2021
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (3219)	Koko maa	8,1	7,3
	Keski-Suomi	6,5	6,3
	Jyväskylä	5,8	5,6
	Toivakka	5,5	7,5
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (sama sekä kunnissa että hyvinvointialueella) (234)	Koko maa	2,8	2,7
	Keski-Suomi	2,8	3,0
	Jyväskylä	3,7	3,8
	Toivakka	0,8	1,0
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (306)	Koko maa	6,9	6,3
	Keski-Suomi	7,7	7,0
	Jyväskylä	6,3	5,8
	Toivakka	8,2	6,5

Tunnusluvut kunnittain

Työllisyyden edistämisen HYTE-indikaattorit kunnassa		2017	2021
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (3219)	Koko maa	8,1	7,3
	Keski-Suomi	6,5	6,3
	Jyväskylä	5,8	5,6
	Hankasalmi	6,9	5,4
	Joutsa	12,1	8,6
	Jyväskylä	5,8	5,6
	Jämsä	8,0	9,7
	Kannonkoski	6,5	11,2
	Karstula	7,7	10,2
	Keuruu	7,0	8,1
	Kinnula	4,7	tieto puuttuu
	Kivijärvi	9,7	24,7
	Konnevesi	6,1	8,8
	Kyyjärvi	9,5	tieto puuttuu
	Laukaa	7,5	6,1
	Luhanka	tieto puuttuu	tieto puuttuu
	Multia	tieto puuttuu	10,1
	Muurame	6,6	7,0
	Petäjävesi	8,1	5,3
	Pihtipudas	8,0	8,8
	Saarijärvi	7,1	9,5
	Toivakka	5,5	7,5
	Uurainen	3,7	4,7
	Viitasaari	8,0	13,8
	Äänekoski	11,1	10,3

Työllisyyden edistämisen HYTE-indikaattorit kunnassa		2017	2021
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (sama sekä kunnissa että hyvinvointialueella) (234)	Koko maa	2,8	2,7
	Keski-Suomi	2,8	3,0
	Jyväskylä	3,7	3,8
	Hankasalmi	2,4	2,4
	Joutsa	2,3	1,9
	Jyväskylä	3,7	3,8
	Jämsä	2,4	3,1

	Kannonkoski	1,4	tieto puuttuu
	Karstula	1,5	1,1
	Keuruu	2,7	2,7
	Kinnula	2,3	1,4
	Kivijärvi	1,9	2,0
	Konnevesi	1,8	1,5
	Kyyjärvi	tieto puuttuu	tieto puuttuu
	Laukaa	1,5	1,5
	Luhanka	tieto puuttuu	tieto puuttuu
	Multia	1,5	2,9
	Muurame	1,0	1,0
	Petäjävesi	1,6	2,4
	Pihtipudas	1,3	0,6
	Saarijärvi	1,4	2,1
	Toivakka	0,8	1,0
	Uurainen	0,7	1,0
	Viitasaari	1,3	1,5
	Äänekoski	2,2	2,1

Työllisyyden edistämisen HYTE-indikaattorit kunnassa		2017	2021
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (306)	Koko maa	6,9	6,3
	Keski-Suomi	7,7	7,0
	Jyväskylä	6,3	5,8
	Hankasalmi	11,3	9,3
	Joutsa	9,1	9,9
	Jyväskylä	6,3	5,8
	Jämsä	8,9	8,8
	Kannonkoski	13,5	13,2
	Karstula	10,5	10,1
	Keuruu	10,0	8,8
	Kinnula	14,1	14,0
	Kivijärvi	17,3	11,7
	Konnevesi	10,7	8,8
	Kyyjärvi	12,5	11,6
	Laukaa	6,6	6,4
	Luhanka	11,0	10,6
	Multia	12,4	11,6
	Muurame	5,0	4,8
	Petäjävesi	8,5	7,2
	Pihtipudas	11,9	11,5
	Saarijärvi	9,8	10,4
	Toivakka	8,2	6,5
	Uurainen	7,5	5,9
	Viitasaari	12,2	11,3
	Äänekoski	9,9	9,4

Keski-Suomessa koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten asema ei ole parantunut samassa suhteessa kuin koko maassa. Toimeentulotukea saaneiden työikäisten määrä ei ole vähentynyt samassa suhteessa kuin koko maassa. Työkyvyttömyyseläkettä saavien työikäisten määrä on vähentynyt samassa suhteessa kuin koko maassa.

NEET-nuorten määrä koko ikäluokasta on korkea.

Työllisyyden edistämisen HYTE-indikaattorit hyvinvointialueella		2017	2021
Ei työssä, koulutuksessa eikä asevelvollisuutta suorittamassa olevat 20–24-vuotiaat, % ikäluokasta (5387)	Koko maa	16,9	18,3*
	Keski-Suomi	18,9	19,8*
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % ikäluokasta (sama sekä kunnissa että hyvinvointialueella) (234)	Koko maa	2,8	2,7
	Keski-Suomi	2,8	3,0
Mielenterveyshäiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (4837)	Koko maa	1,2*	1,2
	Keski-Suomi	1,5*	1,4
Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä (5274)	Koko maa	2,4	3,5
	Keski-Suomi	1,4	0,6

* Tieto vuodelta 2020

Työttömien toteutuneiden terveystarkastusten osuus suhteessa työttömien kokonaismäärään jää Keski-Suomen kohdalla huomattavasti alle koko Suomen keskiarvon. Työttömien terveystarkastukset ovat toteutuneet keskimäärin muuta maata heikommin.

Terveystarkastuslain (1326/2010, 13 §) mukaan työttömien terveystarkastusten keskeisiä elementtejä ovat

- terveystarkastus ja terveysneuvonta
- työ- ja toimintakyvyn selvittäminen ja tukeminen
- ja niiden edellyttämä moniammatillinen yhteistyö.

Työttömien työ- ja toimintakykyä täytyy arvioida asiakkaan tarpeen mukaan työttömyyden eri vaiheissa perusterveydenhuollossa ja tarpeen vaatiessa erikoissairaanhoidossa. Tarvittaessa henkilöt on ohjattava hoitoon tai lääkinälliseen, ammatilliseen tai sosiaaliseen kuntoutukseen.

Tarkastuslautakuntien yhteenveto hyvinvointiin ja terveyteen investoimisesta ja kehittämis ehdotukset hyvinvointialueen ja kuntien valtuustoille

HYTE-kertoimen mukainen rahoitusosuus hyvinvointialueelle ja kunnille on merkittävä. HYTE-kerroin muodostuu mittareista, joiden osoittaman tilanteen parantamisella on vaikutusta kunnan ja hyvinvointialueen saamaan rahoitukseen.

HYTE-kertoimeen sisältyvät hyvinvointiteemat ovat keskeisiä kuntien ja hyvinvointialueen yhdyspinnassa, sillä sekä kuntien että hyvinvointialueen toimenpiteet vaikuttavat asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden tilaan.

Työllisyyden edistäminen muodostaa merkittävän osan HYTE-kertoimesta. Keski-Suomen luvut poikkeavat työllisyyden edistämisessä muusta Suomesta, erityisesti työttömien terveystarkastusten osalta.

Mihin yhdyspintayhteistyöhön kunnat ja hyvinvointialue aikovat ryhtyä työllisyyden edistämiseen liittyvien HYTE-indikaattoreiden parantamiseksi?

2. Keski-Suomen tarkastuslautakuntien yhteinen arviointi - työhyvinvoinnin tukeminen

Keski-Suomen kuntien ja hyvinvointialueen tarkastuslautakuntien puheenjohtajat ovat arvioineet kuntien vuoden 2021 henkilöstökertomuksissa raportoituja henkilöstön työhyvinvoinnin kannustimia. Kuntien henkilöstökertomuksista on poimittu toimenpiteitä, jotka tukevat työyhteisön ihmislähtöisyyttä, työn tekemisen merkityksellisyyttä ja työntekijöiden sujuvia arjen käytäntöjä.

Arviointikysymykset:

- Miten kunnat ja hyvinvointialue yhdessä edistävät työhyvinvointia ja Keski-Suomen kuntien ja hyvinvointialueen vetovoimaisuutta työnantajana?
- Millaisia työhyvinvointia edistäviä käytäntöjä on tähän mennessä käytetty kunnissa?

Työntekijöillä on ratkaiseva rooli hyvinvointialueuudistuksen ja kuntayhteistyön onnistumisessa. Taulukkoon on poimittu Keski-Suomen kuntien henkilöstökertomuksista vuodelta 2021 kirjauksia, joiden mukaisilla toimenpiteillä tuetaan henkilöstön työhyvinvointia. Henkilöstökertomuksista kerättiin lausumia, jotka kertovat työn ihmislähtöisyydestä ja merkityksellisyydestä. Toisaalta kerättiin konkreettisia toimenpiteitä, joilla tuetaan työntekijöiden sujuvaa arkea. (Taulukko alla.)

Ihmislähtöisyys	Merkityksellinen työ	Sujuvat arjen käytännöt
Osaamisen jakamisen menetelmät • Edistetään hiljaisen tiedon jakamista ja edistetään vertaisoppimista. • Henkilöstön tieto- taito ja osaaminen vastaavat vaadittua tasoa. Koulutustarpeet arvioidaan säännöllisesti ja koulutukset pidetään ajan tasalla. • Kouluttautumiseen kannustaminen. • Työntekijän osaamisen kasvaessa voidaan tarjota vastaavia työtehtäviä. • Työnantaja voi ottaa huomioon tiettyssä määrin henkilön vahvuuksia sekä mielenkiinnon kohteita työssä. Edistetään henkilöstön työkykyä • Työterveydenhuollon antama tuki • Henkilöstö toimii yritteliäästi ja vastuuntuntoisesti. Työyhteisön jäsenet ovat tietoisia strategiasta ja sen mukaisista arvoista. • Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus toteutuu työyhteisössä. Rekrytointitarvetta tarkastellaan säännöllisesti	Työ koetaan vaikuttavaksi • Työn mielekkäisyys säilyy muutoksista huolimatta. • Henkilöstön on mahdollista tuottaa palvelut laadukkaasti ja asiakaslähtöisesti. Sosiaalinen pääoma, yhteisöllisyys • Yhteisöllisyys; yhdessä tekeminen ja toisista välittäminen. • Vastuu omasta ja työkalureiden työhyvinvoinnista ja työstä selviytymisestä. • Monipuolinen henkilöstörakenne Onnistumis- / kehitys – ja työyhteisökeskustelut toteutetaan säännöllisesti • Selkeät työnkuvat • Työyhteisön jäsenet ovat tietoisia työyksikkönsä toimintatavoitteista, taloudesta ja toimintaperiaatteista. Motivaation ylläpitäminen • Työntekijällä on mahdollisuus edetä organisaatiossa koulutustaan vastaavasti. • Kehittyminen omassa työtehtävässä.	Työnantajan tarjoamat hyvinvointiedut • kuntoiluun kannustaminen • Yhteiskäyttöpyörät Muutoskykyisyyden vahvistaminen • työnkierto, muuntokoulutus Yksilöllisten elämäntilanteiden huomioiminen, työsuhteen turvallisuus • Töiden uudelleen järjestelyt, erilaiset työsuhtemuodot, • Itsensä sekä oman työnteon johtaminen. Itseohjautuvuus. • Työn ja perheen yhteensovittaminen. • Joustavat työjärjestelyt kuten esim. etätyö, työkyvyn alentuessa. • Työtä sovitaan henkilön elämäntilanteeseen. Henkilöstökyselyiden toteuttaminen

Tarkastuslautakuntien yhteenveto työhyvinvoinnin edistämisestä ja kehittämis ehdotukset

Miten Keski-Suomen kunnat ja hyvinvointialue turvaavat yhdessä osaavan työvoiman pito- ja vetovoiman työhyvinvoinnin keinoin?

